

Ingmar Glanzelius om Gimaint Bänskt, Folkmusikens historia på Gotland

Folkmusikaliskt spel på Gotland. En ny bok av Ingmar Glanzelius om Gimaint Bänskt, Folkmusikens historia på Gotland. En ny bok av Ingmar Glanzelius om Gimaint Bänskt, Folkmusikens historia på Gotland. En ny bok av Ingmar Glanzelius om Gimaint Bänskt, Folkmusikens historia på Gotland.

Instrumental och vokalt spel. En ny bok av Ingmar Glanzelius om Gimaint Bänskt, Folkmusikens historia på Gotland. En ny bok av Ingmar Glanzelius om Gimaint Bänskt, Folkmusikens historia på Gotland. En ny bok av Ingmar Glanzelius om Gimaint Bänskt, Folkmusikens historia på Gotland.

En ny bok av Ingmar Glanzelius om Gimaint Bänskt, Folkmusikens historia på Gotland. En ny bok av Ingmar Glanzelius om Gimaint Bänskt, Folkmusikens historia på Gotland. En ny bok av Ingmar Glanzelius om Gimaint Bänskt, Folkmusikens historia på Gotland.

Musikerns roll. I folkmusik har musikern huvudrollen. Hans privata energi känns omedelbart. Han lutar inte på kompositörer, ismer eller noter.

Fal och förnämt
Bänskt, vilket något tillspetsat översatt betyder fult och förnämt, för vanligt folk och herrskap. Den är nummer 1 i Läns museer Gotlands fornsals skriftserie Russi, som betyder hästarna.
Det talade språket på ön har alltså en egenartad dialekt, medan det är omöjligt att säga vad som är ett typiskt gotländskt musikspråk, skriver Owe Ronström. Han vägrar också att definiera begreppet folk-musik.
Runt 1770 kämpade intellektuella mot kung och adel genom att beväpna sig med ord som började på folk. Hundra år senare riktades ordet mot den gryende arbetarklassen. Bönder görs till bärare av äkta kultur, medan arbetare representerar sönderfall och degeneration. Kampen om samhällsmakt uttrycks symboliskt mellan böndernas flöler, förut djävulens redskap men nu gedigna, och arbetarnas dragspel.
Bengt Arwidsson spelar i Gunnfjäuns Kapell och har skrivit det bärande inslaget om musikens historia. 1770 var spelmän ett skrä som måste godkännas av landshövdingen och gavs ensamrätt på spelningar i sin trakt, befriades från kommunalskatt och fick en tunna tjära i gage, jämte 5 1/2 dalerpenningar. Intrång på hans område ledde till åtal. Tjänstehjon förbjöds delta i dans om de saknade husbondens tillåtelse.
När dragspelet kom mot 1800-

Årbara polskor
Bara ceremonierna fanns kvar. Spelmansförbund och övergripande organisationer bildades och uppträdde på läroverk och föreläsningar. I radion spelades folkmusik av professor Kjellström. Femtio år tidigare var polskor syndfulla, nu beskrevs de som "de årbara polskornas värld". Om tio år kommer Alice Cooper att inbjudas till konungens middag.
Det har sagts mig att spelmannen Egon Klint, som vann pris i solotävling 1923, tjugo år senare var den förste på ön som hade en bok med harmonier till den amerikanska jazzens hotfulla låtar, ett chiffer till helvetet och lycksaligheten och ett förstulet försök att förena två dialekter som beskyddare såg som oförenliga.
Omkring 1950 splittrades spelmansförbundet i en strid om en ny dräkt. Några ville bära hembygds-

insitut - att organisera en musik som i varje ton motsätter sig organisering.
Gröna vägen på 70-talet sköljde också över Gotland, där unga speimän i rockens tid misstrode spelansorkestrar men uppsökte enskilda spelmän för att åter lära de opolerade och dansbara speisäten. 1974 utgav gotländska band en skiva men blev utkastade från sin lokal i Borgen, som är Visbys Folkets hus.
Nu håller bland andra Gunnfjäuns Kapell årliga kurser i gotländsk folkmusik, och nyligen spelades det i buskarna hos Berra Alvengren med hans studsandurspel och Brändus Sväinpålsar i Havdhem, där Berra själv byggt en lekstuga för jam sessions med spelmän från hela landet och utlandet. Jag har känt mig välkommen där med en töntig jazzklarinett.
Boken ger porträtt av betydande gotländska spelmän och stamträd, som visar hur spelsätt överförts mellan socknar och generationer. I sommar presenterar Fornsalen i Visby "Gimaint u Bänskt" som utställning, där vackra instrument ligger tysta i estetiska montrar.
Enskilda spelmän skiter i analyser och definitioner. De vill inte vara några symboler. De har fullt upp att spela som galningar för att inte bli uppåtna.
INGMAR GLANZELIUS